

Висновки

Держава має багато важелів впливу на фінансову стабільність банків і ефективно їх використовує. НБУ аналізує дотримання банками економічних нормативів, відрахувань в централізовані фонди і визначає ефективність регулювання державою банківської діяльності. Важливо відзначити, що Національний банк, маючи усю необхідну для аналізу інформацію, складає свої рейтинги, але не публікує їх.

Отже, державу цікавить насамперед стан і стабільність банківської системи. Практика регулювання банків передусім направлена на гарантування захисту коштів вкладників та інвесторів. І хоча сьогодні переважно використовуються заходи прямого втручання, в перспективі вони повинні набувати все більше ознак опосередкованого, із фокусуванням на досягнення фінансової прозорості, достатності та адекватності інформації. Досягти цих показників можна, врахувавши ряд пропозицій, наведених у цій статті.

Перспективи подальших досліджень

На нашу думку, в перспективі державне регулювання повинно набувати все більше ознак пруденційного регулювання із фокусуванням на досягнення фінансової прозорості, достатності та адекватності інформації, необхідної для прийняття відповідних управлінських рішень. Відповідно принципово новими напрямками державного регулювання варто вважати:

1) розроблення стратегічної програми розвитку банківського сектору, яке б забезпечувало не тільки досягнення фінансової стабільності, але й перехід до нових форм надання банківських послуг, що запроваджені у країнах з розвинутою ринковою економікою;

2) стимулювання банків щодо спрямованості на інноваційний розвиток, запровадження нових технологій, у тому числі в менеджменті;

3) забезпечення охоплення аналітичними технологічними засобами усієї регіональної мережі банків, їх філій та відділень.

1. Любунь О.С., Раєвський К.Є. *Банківський нагляд: Підручник* – К.: Центр навч. л-ри, 2005. – 416 с. 2. *Регулювання роботи комерційних банків Національним банком України* // www.bolshe.ru/unit/100/books/3970/s/1. 3. Закон України “Про банки і банківську діяльність” №2121-III від 07.12.2000 // www.nau.kiev.ua. 4. Постанова НБУ “Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні” №368 від 28.08.2001 // www.nau.kiev.ua. 5. Кочетков В.М. *Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретико-методологічні аспекти: Монографія.* – К.: КНЕУ, 2002. – 238 с. 6. Кочетков В.М. *Організація управління фінансовою стійкістю банку в ринкових умовах: Монографія.* – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 300 с.

УДК 339.97

О.В. Фарат, Р.Р. Гриник
ЛДІНТУ ім. В. Чорновола

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

© Фарат О.В., Гриник Р. Р., 2007

Охарактеризовано інвестиційний клімат України. Запропоновано шляхи підвищення його привабливості на основі розроблення стратегії забезпечення політичної, економічної та соціальної стабільності економіки.

Investment situation in Ukraine is characterized in this article. To attract more investment the government in a future long term develop a strategy providing economic and social stability of economy.

Постановка проблеми

Ефективність функціонування української економіки залежить від реального стану економічного середовища та перспектив його розвитку. Основним чинником розвитку економіки є активізація інвестиційної діяльності, яка дає поштовх для проведення інноваційної перебудови.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій

У публікаціях вітчизняних авторів (наприклад, Макаренко І.П. [1, 2], Соловійова В.П. [3] та ін.) розглядається певне коло проблем, пов'язаних з побудовою сучасних інноваційних систем, що ґрунтуються на оцінці інвестиційного клімату в умовах інноваційного розвитку. Проте мало уваги приділяється вибору і формуванню шляхів вирішення цих проблем.

Постановка цілей

Сучасна структура української економіки є малоефективною і ґрунтується на малорентабельних галузях. Для зміни ситуації на краще необхідно повністю змінити політику держави щодо інвестиційного розвитку економіки. Тому важливістю набуває проблема формування інвестиційного іміджу України, тобто створення в нашій країні привабливого інвестиційного клімату. Ця робота розглядає вивчення та формування інвестиційного клімату за умов інноваційного розвитку вітчизняної економіки.

Виклад основного матеріалу

Під інвестиційним кліматом можна розуміти сукупність політичних, правових, економічних умов для продуктивної інвестиційної діяльності вітчизняних та зарубіжних інвесторів.

Переважно непривабливий інвестиційний клімат в Україні визначається недосконалістю законодавчої бази, нестабільністю політичної системи, а також характером зовнішньоекономічної діяльності.

В оцінці інвестиційної привабливості соціально-економічного середовища передусім визначають інвестиційні ризики, які пов'язані з особливостями розвитку суспільно-політичних та соціально-економічних процесів, зумовлених внутрішньою політикою держави. Іншими словами, встановлюється, якою мірою стан і розвиток внутрішньої політики, а також дії держави формують привабливі або непривабливі умови для ефективної інвестиційної діяльності.

Прикладом вищесказаного є недавнє раптове рішення влади скасувати спеціальні економічні зони, що створило надзвичайну ситуацію невизначеності для іноземних інвестицій. З одного боку, раптовість цього рішення виправдовується необхідністю наповнення дефіцитного бюджету, руйнування поширених корупційних схем, пов'язаних з колишніми інвестиціями, та створення "рівних правил гри" для інвесторів завдяки скасуванню регіональних і галузевих пільг. З іншого, – деякі рішення погіршили інвестиційний клімат. Ліквідація пільг у спеціальних економічних зонах і відсутність будь-яких компенсаційних кроків призвели до порушення державою зобов'язань перед інвесторами, послабили довіру, впевненість і лояльність серед наявних інвесторів. Крім того, розпочавши перегляд результатів приватизаційних конкурсів, уряд порушив принцип недоторканності власності.

Також великою проблемою є відсутність в Україні підтримки залучення інвестицій у сфері високих технологій.

Високі технології – це сектори економіки та компанії, що використовують або виробляють сучасні технології. До сфери високих технологій, зокрема, включають і галузі промисловості, і сфери послуг: радіо, аудіоелектроніку, авіакосмічну галузь, біо- та нанотехнології, розробку програмного забезпечення тощо.

Недоліками у сфері високих технологій є те, що:

- не визначено пріоритетних секторів і сфер діяльності, що мають найбільший потенціал розвитку та потребують для цього державної підтримки;
- політика та методи стимулювання інвестицій неефективні через суперечливі критерії, цілі і непослідовність у їх впровадженні.

Тому бізнес-клімат, що безпосередньо впливає на інвестиційну діяльність у всіх сферах економіки, незадовільний через:

- регуляторні та адміністративні бар'єри, які ускладнюють входження на ринок, освоєння нових видів продукції, їх експорт;

- ускладнений доступ до ресурсів та інфраструктури, що знижує продуктивність і конкурентоспроможність бізнесу;
- відсутність гарантій захисту прав власників, що істотно підвищує ризиковість інвестицій в економіку України;
- незабезпеченість захисту прав інтелектуальної власності, що гальмує розвиток високотехнологічних виробництв;
- брак чітких і справедливих правил гри, що є однією з головних передумов виникнення корупції в Україні.

Заходи з підтримки залучення інвестицій, зокрема у сфері високих технологій, не виправдали очікувань. Обсяги надходжень інвестицій незначні, а інвестиційна інфраструктура (технопарки, СЕЗ і ТПР) переважно використовують не за призначенням.

У сфері високих технологій, крім негативних моментів, Україна також має низку важливих чинників, що роблять її привабливою для багатьох інвесторів:

- робоча сила – Україна має велику кількість кваліфікованої робочої сили.
- відповідна система освіти – Україна має розгалужену мережу шкіл та інститутів, що зумовлює її репутацію країни з населенням, яке має кращу освіту, за інші країни, що розвиваються.
- географія – географічне розташування України робить її привабливою для багатьох інвесторів. Країна розміщена на перехресті між Європейським Союзом, Росією та країнами Азії.

Будь-яка тривале зволікання з визначенням позиції уряду щодо нової інвестиційної політики у сфері високих технологій може призвести до сповільнення майбутніх іноземних інвестицій. Поліпшення інвестиційного клімату, безумовно, справа не одного дня й потребуватиме і короткострокових кроків, і довгострокової стратегії.

У довгостроковій перспективі Уряд має продовжити стратегію забезпечення політичної, економічної та соціальної стабільності і передбачуваності. Досягнення цієї мети для інвесторів важливіше від надання податкових пільг або інших привілеїв. Урядова стратегія має передбачати такі кроки:

- боротися з корупцією – Уряд має продовжувати здійснювати політику і кроки, спрямовані на мінімізацію корупції та захист бізнесу.
- створювати позитивний інвестиційний імідж – це має включати розроблення детальних планів уряду щодо просування сприятливої інформації про країну, надання підтримки наявним інвесторам у вирішенні проблем або суперечок, вивчення сприйняття країни світовою спільнотою. Створення агенції зі сприяння інвестицій, уніфікований підхід до інвесторів і збільшення особистого доручення високопосадовців допоможуть розвивати позитивний інвестиційний імідж.
- розвивати інфраструктуру, освіту та бізнес-клімат – Уряд має гарантувати наявність відповідних капітальних та освітніх ресурсів, необхідних для розвитку привабливого бізнес-середовища та залучення нових інвестицій.

Крім стратегічних заходів, вкрай важливо, щоб уряд невідкладно зробив конкретні кроки, які мали б швидкий ефект. У короткотривалій перспективі Уряд має обрати один з варіантів:

1. Статус-кво.

Один з варіантів – продовжувати поточну політику скасування пільг і преференцій. Перевагами цього курсу є поліпшення іміджу уряду, який руйнує злочинний зв'язок влади та бізнесу, що було властиво колишній економіці країни, і пропонує рівні умови провадження бізнесу для усіх.

Утім, уряд, безумовно, має також зробити невідкладні кроки щодо подолання негативних наслідків раптового скасування інвестиційних пільг.

2. Перегляд питання щодо функціонування СЕЗ і ТПР.

Іншим практичним варіантом може бути перегляд рішення щодо СЕЗ і ТПР в Україні. Країни, що не в довзі вступають до ЄС, мають складніші, ніж в Україні, умови із залучення інвестицій через вимоги ЄС. Тому Україні варто використати перевагу нерегульованого бізнес-середовища для залучення більшої кількості інвестицій.

Сьогодні Уряд розглядає можливість відновлення спеціального режиму, властивого СЕЗ. Оскільки розташування високотехнологічних виробництва тяжіє, зазвичай, до наукових і технологічних осередків, де наявний широкий доступ до академічних інституцій і послуг компаній із суміжних галузей, цей варіант видається реальною альтернативою політики. Світовий досвід переконує, що такі зони можуть бути ефективним способом залучення інвестицій у певні сфери

економіки та регіони та сприяти зменшенню безробіття й розвитку кращих технологій та інфраструктури.

Є принаймні два способи перегляду цього питання: по-перше, залишити можливість користуватися пільгами майбутнім інвесторам, і по-друге, обмежити надання пільг і преференцій наявним інвесторам.

За будь-якого способу відновлення СЕЗ і ТПП Уряд, безумовно, має передбачити механізми контролю режиму діяльності в спеціальних зонах. Адже надані в них стимули та привілеї ведуть до певного спотворення умов інвестування в країні та можуть сприяти корупції. Позитивне рішення за розгляду варіанта відновлення спеціальних економічних зон та інших привілеїв доцільне, якщо Уряд зможе гарантувати такі умови:

- впровадження суворих заходів для моніторингу та запобігання корупції, зловживань щодо працівників і довілля;
- будь-які заходи щодо підтримки інвестицій впроваджують відповідно до поточних домовленостей і вимог ЄС і СОТ до України;
- будь-яка спеціальна зона існуватиме тільки впродовж певного перехідного періоду, який може тривати від п'яти до десяти років, що має забезпечити вступ України до ЄС.

Висновки

Вважається, що привабливий інвестиційний клімат визначається рівнем прояву небажаних змін показників, за якими визначаються процеси розвитку соціально-економічного середовища і які призводять до зниження інвестиційної привабливості окремої країни або її регіону.

Тому політики мають розуміти, що запровадження будь-якого варіанта нової інвестиційної політики є складним і непередбачуваним процесом. Важливо, щоб Уряд невідкладно розпочав діалог з усіма зацікавленими сторонами для заповнення вакууму, що постав після усунення колишньої інвестиційної політики, та використав усі практичні способи для вирішення будь-яких непередбачуваних обставин у майбутньому.

Перспективи подальших досліджень

Подальші дослідження рекомендується продовжувати в напрямку розроблення методики оцінки інвестиційного клімату. Окремого дослідження вимагають питання, пов'язані із пропозиціями щодо підтримання залучення інвестицій у сфері високих технологій вітчизняних підприємств.

1. Макаренко И.П. Макроэкономика: модели и цифры (на примере экономики Украины). – К.: Институт эволюционной экономики, 2002. – 142 с. 2. Макаренко И.П. Проблемы побудови сучасних інноваційних систем: механізм оновлюючого руйнування // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну: Зб. наук праць. – 2003. – № 3. – С. 155–170. 3. Соловьев В.П. Проблемно-ориентированная оценка инвестиционного климата в условиях инновационного развития. Проблемы и перспективы инновационного развития экономики: Материалы X Международной научно-практической конференции по инновационной деятельности. – Киев–Симферополь–Алушта, 2005. – 343 с.